

EL MONESTIR DE SANT SERNI DE TAVÈRNOLES I ELS CAMPANARS RODONS

Sant Serni de Tavèrnoles. Base del campanar

pers a la ratlla d'Andorra els dos primers, i un xic més allunyat el darrer.

Sant Serni de Tavèrnoles és al poble d'Anserall, a dos quilòmetres de la Seu d'Urgell, a tocar la carretera d'Andorra. Era un antic monestir que ja existia en època tardo-romana o visigòtica i que continuà subsistint malgrat la invasió musulmana. Precisament, per defensar el seu visigotisme -o hispanisme- en front de la positura absorbent dels francs (que dominaven l'Alt Urgell des de l'any 785 aproximadament), aquest monestir féu costat al bisbe d'Urgell, Fèlix, en la seva adhesió a l'heretgia adopcionista que també propugnava Elipand, bisbe de Toledo, ciutat que estava aleshores sota el poder musulmà.

Condemnat Fèlix, i destituït el 799,

Santa Coloma d'Andorra

Si el campanar rodó de Santa Coloma d'Andorra era força conegut, perquè quedava visible i airós ben a la vora de la carretera, i perquè havia figurat, durant molts anys, en els segells d'Andorra, ara, ofegat com queda per modernes construccions, serà cada vegada més desconegut i ignorat; i amb ell, s'ignoraran els campanars rodons romànics que tenim, escassos i poc coneguts.

Efectivament són pocs els campanars romànics rodons que tenim; i llevat del de Santa Coloma i del de Santa Maria del Bruc, els altres són pràcticament desconeguts; en coneixem quatre més, però, a Catalunya: el de Sant Vicenç d'Enclar, a Andorra mateix, immediat a Santa Coloma; i els de Sant Serni de Tavèrnoles, Ars i Gavarrà, a l'Alt Urgell, molt pro-

Sant Vicenç d'Enclar.

el nou bisbe sembla que traslladà la seu episcopal que fins aleshores havia estat a l'antic nucli de Castelletciutat, a un nou emplaçament, que, amb el temps, donà lloc a l'actual població que n'ha adoptat fins i tot el nom: la Seu d'Urgell. Simultàniament i per evitar noves veleïtats es sotmet Sant Serni de Tavèrnoles a la disciplina beneta, en la que permanesqué fins al segle XVI, quan desaparegué com a tal monestir.

Actualment, l'antiga església, de la que en queda només la capçalera, serveix de parròquia d'Anserall. Fou bellament restaurada fa cosa de vuit

Ars

anys. En la restauració es féu patent la monumentalitat de la part conservada del temple consagrat el 1040 i va descobrir-s'hi la part baixa d'un campanar rodó, que, abans, quedava desfigurat dintre d'un posterior, de base quadrada.

Precisament el descobriment d'aquest campanar en l'edifici que

Campanar escapçat de Gavarra

constituí durant segles un centre important de poder i un focus notable d'irradiació cultural, ha fet que els investigadors (el P. Cebrià Baraut, el primer) atribuïssin a la influència de Tavèrnoles l'existència de campanars rodons als temples veïns de Santa Coloma d'Andorra, de Sant Vicenç d'Enclar i d'Ars (Ars està a deu quilòmetres de la carretera de la Seu a Andorra, a la que queda unida per una pista que passa per Sant Joan Fumat i que arrenca de prop de la Farga de Moles). El cas de Sant Vicenç d'Enclar és claríssim: Perteneixia a l'església de Castellciutat i passà a dependre de Tavèrnoles l'any 1099 quan aquella li fou atribuïda, amb diverses pertinenències. El seu campanar rodó encaixa perfectament amb aquesta data, cosa que fa suposar que devia construir-se ran de la seva incorporació a Tavèrnoles.

No seria estrany tampoc el que el campanar de Gavarra fós fruit de la influència de Tavèrnoles: L'església té com a titular a sant Sadurní, com el monestir de Tavèrnoles; havia pertangut al capítol d'Urgell; i si bé no és tan proper de Tavèrnoles, tampoc en queda massa allunyat, ja que Gavarra està a uns vint-i-cinc quilòmetres de Coll de Nargó, (deu dels quals són per una pista que arrenca del punt quilomètric 24'2 de la carretera de Coll de Nargó a Isona). Al campanar actual li manca un pis, que li fou llevat fa una seixantena d'anys.

L'església del Bruc és evident que queda fora de l'ària d'influència de Sant Serni de Tavèrnoles. El de Bruc és un campanar inacabat, que fou rematat posteriorment amb un cos de planta quadrada. Consta documentalment que s'estava construint l'any 1080.

Tots aquests campanars corresponen a l'arquitectura romànica d'influència llombarda, introduïda al nostre país per l'abat Oliba i, llevat de la característica, que els distingeix, de la seva planta circular, en la resta són idèntics als de Cuixà, Ripoll, Vic, etc. Demuestra precisament la seva ascendència llombarda o comegasca el fet de que en el Nord

Santa Maria del Bruc

d'Itàlia, se'n troben de molt semblants. Concretament el de Sant Apolinar "in Classe", de Ràvena, que és de les darreries del segle IX, també rodó i molt semblant al de Santa Coloma d'Andorra, podria ser-ne un model indubtable. Un antecedent més remot encara podríem buscar-lo en alguna església grega: la basílica de Sant Demetri, de Salònica, del segle VIe o VIIe, per exemple.

Ravenna: Sant Apolinar "in classe"